Kirkinen Jenni

28.6.2023

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Neuvostoraportti ulkoasiainneuvostosta 26.6.2023

Kokous

Ulkoasiainneuvosto 26.6.2023

Venäjän hyökkäys Ukrainaan -keskustelussa nousivat esiin edeltävän viikonlopun tapahtumat Venäjällä, sotilaallisen tuen jatkuminen Ukrainalle, vastuuvelvollisuus ja EU:n vaikuttamistoimet Ukrainan rauhansuunnitelman edistämiseksi. Keskustelussa Venäjän tilanteesta korostettiin, että kyseessä on Venäjän sisäinen asia ja että tilanteesta on varhaista vetää johtopäätöksiä. Lisäksi esillä olivat päätös Euroopan rauhanrahaston kokonaiskaton nostamisesta 3,5 miljardilla eurolla ja 11. pakotepaketti.

Keskustelussa EU:n, Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden suhteista ulkoministerit korostivat suhteiden tiivistämisen tärkeyttä tilanteessa, jossa Venäjä pyrkii vaikuttamaan maihin narratiivillaan. Keskustelussa korostui konkreettisten tulosten saavuttamisen tärkeys heinäkuussa järjestettävässä EU-CELAC huippukokouksessa. Vapaakauppasopimusneuvotteluiden saattaminen päätökseen sai laajan tuen keskustelussa. Global Gatewayn investointiagenda on tärkeä suhteiden kehityksen kannalta.

Keskustelussa digitaalisesta diplomatiasta korostui geopoliittisen ympäristön muutos, kiihtyvä teknologiakilpailu ja yhteistyön tiivistämisen tarve. EU:lla tulisi olla keskeinen rooli digitaalisten globaalien standardien luomisessa. Luotettavan digi-infrastruktuurin edistämisen priorisointi sai jäsenmailta laajaa tukea.

Ajankohtaisissa aiheissa käsiteltiin Tunisian kumppanuuspakettia, Kosovon tilannetta sekä rauhanvälityksen jatkumista Armeniassa ja Azerbaidzhanissa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan

KEVP Borrell alusti keskustelun toteamalla, että ulkoasiainneuvoston tavoitteena on viestiä EU:n vahvan tuen jatkumisesta Ukrainalle.

Ulkoministerit keskustelivat laajasti Prigožinin kapinan ja Kahovkan padon tuhon vaikutuksista. Todettiin, että on vaikeaa ennakoida neuvostoa edeltäneen viikonlopun Venäjän sisäisten tapahtumien vaikutuksia. Jäsenmaiden keskustelussa korostettiin, että kyseessä on Venäjän sisäinen asia ja julkisen kommentoinnin suhteen tulee olla pidättyväinen. Keskustelussa painotettiin EU-maiden koordinaation ja yhtenäisyyden merkitystä. EU on pysynyt yhtenäisenä, Venäjä ei.

Keskustelussa korostettiin, että viimeaikaiset tapahtumat eivät saa viedä fokusta Ukrainan tukemisesta. Sotilaallista tukea Ukrainalle tulee jatkaa. Neuvostossa hyväksyttiin päätös Euroopan rauhanrahaston

(EPF) kokonaiskaton nostosta 3,5 miljardilla eurolla. Sen sijaan EPF:n kahdeksannesta 500 miljoonan euron tukipaketista Ukrainalle ei päästy yhteisymmärrykseen yhden jäsenmaan vastustuksen vuoksi. Neuvoston keskustelussa nousi esille EU:n oman ammustuotantokapasiteetin kasvattaminen ja Ukrainan jälleenrakennuksen tukeminen erinäisten instrumenttien ja mekanismien kautta.

Kööpenhaminassa 24. kesäkuuta järjestetty rauhanhuippukokoustapaaminen nousi esille neuvoston keskustelussa. Paikalla oli ollut Ukrainan ja G7 maiden lisäksi muun muassa Brasilia, Intia ja Etelä-Afrikka.

EU-maiden kannoissa vastuuvelvollisuudesta ja Ukrainan erityistuomioistuimesta ei edetty. Venäjän vastuuvelvollisuuden toteuttamiseksi luotavasta mekanismista tulisi saada EU:n yhtenäinen kanta, joka huomioi Ukrainan näkemykset ja kansainvälisen politiikan realiteetit.

KEVP Borrell veti keskustelua yhteen ja totesi, että EU:n tulee pysyä yhtenäisenä sekä edistää uusien pakotteiden ja tukipakettien hyväksymistä. Kansainvälisen vaikuttamistyön tueksi EU:n ulkoasiainhallinto on kartoittanut toimia Afrikassa. Borrell toivoo varovaista etenemistä Venäjältä jäädytettyjen varojen käytössä, sillä kyseessä on monimuotoinen ongelma. Eurooppa-neuvostolta odotetaan asiaan poliittista ohjausta.

Suomi ilmaisi tuen Ukrainan sotilaallisen tuen jatkamiselle, EU:n yhteisille ammushankinnoille ja tuotantokapasiteetin kasvattamiselle, 11. pakotepaketille, EU:n yhteisen kannan löytämiselle vastuuvelvollisuuskysymyksessä sekä Venäjän jäädytettyjen varojen hyödyntämiselle.

EU:n suhteet Latinalaiseen Amerikkaan ja Karibiaan

KEVP Borrell totesi keskustelun aluksi, että EU:n ja Latinalaisen Amerikan alueen (LAK) suhdetta on vahvistettava. Alueen maat ovat EU:lle strategisesti tärkeitä ja samanmielisiä kumppaneita. Komission tiedonanto *Uusi agenda* esiteltiin. Vapaakauppasopimusneuvottelujen (Chile, Meksiko, Mercosur) osalta on edistytty hitaasti. EU-CELAC (Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisö) –huippukokouksessa 17–18. heinäkuuta on tarkoitus konkreettisesti edistää laajemmin vapaakauppasopimuksia sekä EU:n ja alueen maiden välisiä suhteita. Lisäksi Borrell nosti esille Global Gatewayn toimeenpanon, mukaan lukien komission 10 miljardin euron rahoituslupauksen. Jäsenmaiden taloudellista sitoutumista tarvitaan huippukokoukseen mentäessä. Borrell alleviivasi EU- ja LAK –maiden korkean tason osallistumisen merkitystä.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostettiin EU:n ja LAK –alueen suhteiden tiivistämisen tärkeyttä. Uusi agenda toivotettiin tervetulleeksi. Useassa puheenvuorossa kumppanuuden merkitys korostui Venäjän hyökkäyssodan kontekstissa. Investointien ja kauppasopimusten tuomia mahdollisuuksia pidettiin laajasti tärkeänä ja nähtiin, että nyt on aika näyttää EU:n sitoutuminen alueen kehitykseen.

Suomen puheenvuorossa suhteiden vahvistamisen todettiin olevan tärkeää, alleviivattiin vallitsevan geopoliittisen tilanteen merkitystä, korostettiin Venäjän narratiiviin vastaamista sekä toivottiin kauppasopimusten saattamista valmiiksi. Lisäksi todettiin Global Gatewayn merkittävä rooli ja siihen liittyen myös Suomen digitalisaatiopainotus.

Digitaalinen diplomatia

KEVP Borrell alusti toteamalla digitalisaation ansaitsevan enemmän ulkopoliittista huomiota johtuen sen keskeisestä roolista geopoliittisessa kilpailussa sekä sen vaikutuksista talouden, yhteiskuntien ja demokratioiden kehittymiseen sekä turvallisuuteen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on osoittanut Euroopan riippuvuuden niin tuontienergiasta kuin puolijohteista. Borrell toivoi ulkoministereiltä näkemyksiä EU:n äänen vahvistamisesta digitaalisten standardien luomisessa, yhteyspolitiikan kehittämisestä ja sisämarkkinasääntelyn norminasettajan roolin varmistamisesta. EU:n tekoälyasetuksesta toivotaan tulevan globaali standardi.

Komissio totesi EU:lla olevan käytössään erilaisia työkaluja mm. Global Gatewayn kautta edistettävän yhteyspolitiikan kautta. Digitaalisen yhteyspolitiikan toimeenpanosuunnitelmassa priorisoidaan investointeja kahdenvälisten digitalouspakettien sekä alueohjelmien kautta.

Jäsenmaiden keskustelussa painottui geopoliittisen ympäristön muutos ja kiihtyvä teknologiakilpailu. EU:lla tulisi olla keskeinen rooli digitaalisten globaalien standardien luomisessa. Yrityssektorin kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyttä korostettiin. Puheenvuoroissa peräänkuulutettiin koordinoinnin ja yhteistyön merkitystä sekä myös innovoinnin tarvetta. EU ei voi toimia pelkästään säätelijänä. Katsottiin, että strategisen merkityksensä johdosta digikysymykset tulee integroida osaksi EU:n ulkosuhteiden agendaa.

Borrell totesi jäsenmaiden jakavan näkemyksen digitaalisen diplomatian merkityksestä. Kumppanimaita tulee tukea paitsi EU:n oman sääntelymallin edistämisen kautta myös luotettavan infrastruktuurin rakentamisessa riippuvuuksien vähentämiseksi ja digikuilujen kuromiseksi umpeen. EU:n on lisäksi näytettävä tietä teknologisessa kehityksessä, eikä tyytyä vain säätelijän asemaan.

Suomen puheenvuorossa todettiin uuden hallitusohjelman korostavan teknologiakysymysten roolia ulkopolitiikassa. Suomi on sitoutunut teknologiakysymysten integroimiseen osaksi EU ulkosuhteita. EU:n tulee pyrkiä asettamaan globaalistandardit digitaloudelle huomioiden niiden geopoliittisen ulottuvuuden. Aiheesta annetuissa päätelmissä identifioidut konkreettiset toimenpiteet ovat tervetulleita EU:n digitaalisen diplomatian toimeenpanon edistämiseksi.

Ajankohtaiset aiheet ja muut asiat

Ajankohtaisissa aiheissa käsiteltiin valmisteilla olevaa Tunisian laaja-alaista komission kumppanuuspakettia ja keskusteltiin Armenian ja Azerbaidzhanin tilanteesta. Lisäksi käsiteltiin Kosovon viimeaikaisia tapahtumia. Jäsenmailta ja komissiolta toivotaan mandaattia toimenpiteille, jolla voidaan edistää Kosovon ja Serbian suhteiden normalisointia. UAN hyväksyi kolmet neuvoston päätelmät koskien digitaalista diplomatiaa, Somaliaa ja kansainvälistä rikostuomioistuinta.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Elina Valtonen ja virkamiesvaltuuskunta